

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/83120,Budryk-Witold.html>
2022-10-03, 17:11

Budryk Witold

BUDRYK Witold (24 II 1891, Białystok – 18 XI 1958, Kraków),
górnik, specjalista w zakresie przeróbki mechanicznej,
eksploatacji z podszatką płynną, wentylacji kopalń. Syn
Michała, urzędnika kolejowego, i Emilii z domu Olechnowicz.

W 1908 zdał egzamin dojrzałości w szkole realnej w
Białymstoku. W 1908–14 studiował w Inst. Górniczym w
Petersburgu. Wybuch I wojny światowej zastał go na praktyce
wakacyjnej w kopalniach węgla kamiennego. Następnie
zatrudnił się w kopalniach „Milowice”, „Mortimer” oraz
„Niwka” (Dąbrowa Górnicza i Sosnowiec). W 1917 zapisał się
na wydział inżynierii dróg, kolei i mostów Szkoły
Politechnicznej we Lwowie, pracując równocześnie w Centrali
Odbudowy Galicji.

Po wojnie 1919–22 był zatrudniony w Ministerstwie Robót
Publicznych przy budowie portu handlowego w Warszawie.
Równocześnie studiował na wydziale inżynierii lądowej PW. W
1920 odbył służbę wojskową, w Zarządzie Budownictwa
Wojskowego 3. Armii WP. W 1922 został referentem w
Zarządzie Dróg Wodnych Okręgowej Dyrekcji Regulacji Rzek
w Krakowie. Równocześnie studiował na wydziale górniczym
Akad. Górniczej. 2 VI 1924 otrzymał dyplom inżyniera górnika
i objął kierownictwo robót górniczych w kopalni węgla
kamiennego „Modrzejów” w Sosnowcu. W VI 1928 uzyskał w
Akad. Górniczej pierwszy w Polsce doktorat z zakresu
górnictwa, na podstawie rozprawy: *Ruch podszatki płynnej w
rurociągach zamulaniowych*. Został zatrudniony na Akad.
Górniczej jako adiunkt oraz wykładowca w Zakładzie
Górnictwa I i Przeróbki Mechanicznej, a po śmierci prof. H.
Czeczotta (1928), został jego kierownikiem. W 1930, po
uzyskaniu habilitacji na podstawie pracy: *Depresja cieplna*
został mianowany profesorem nadzwyczajnym, a w 1937
profesorem zwyczajnym. W 1936–39 był dziekanem wydziału
górniczego. Uczestniczył w Międzynarodowych Kongresach

Górnictwa w Liège (1930) i Paryżu (1935). Na pierwszym z nich wygłosił referaty: *L'étude théorique de la lutte contre les feux souterrains* oraz *Le travail de la chaleur moteur d'aérage dans les mines*, a na drugim: *Contribution à la théorie du lavage*. W 1931 B. odbył podróż do Szwecji i Norwegii w celach naukowo-badawczych związanych z górnictwem rud.

W czasie II wojny światowej B. pozostał w Krakowie i 6 XI 1939, w ramach niemieckiej Sonderaktion Krakau, został wraz z innymi pracownikami szkół wyższych aresztowany i uwięziony we Wrocławiu, a następnie w obozach koncentracyjnych w Sachsenhausen i w Oranienburgu. W 1940 został zwolniony i powrócił do Krakowa, gdzie wykładał w nowo utworzonej Szkole Górniczo-Hutniczo-Mierniczej.

W 1945 B. zorganizował na nowo wydział górniczy Akad. Górniczej. W 1945–48 był jego dziekanem, a od 1952 kierował Katedrą Aerologii i Hydromechaniki Górniczej.

W 1950 działał w Komisji Technicznej PAU i jako przewodniczący Podsekcji Górnictwa brał udział w przygotowaniach do I Kongresu Nauki Polskiej. W 1952 został członkiem rzeczywistym PAN i objął przewodnictwo Komitetu Górniczego PAN. Zorganizował również wtedy Zakład Mechaniki Górnotworu PAN, w którym kierował różnymi pracami teoretyczno-eksperymentalnymi. W 1956 został członkiem Państwowej Rady Górnictwa i Państwowej Rady Ekonomicznej. W 1956–58 był rektorem AGH, która zorganizowała mu jubileusze 25-lecia (1953) i 30-lecia pracy naukowej.

B. wiedzę teoretyczną łączył z szeroką praktyką. W swoich pracach poruszał i rozwiązywał najtrudniejsze i najbardziej palące problemy techniki górniczej. Wyjaśnił wiele zagadnień wynikających ze stosowania podsadzki płynnej (tworzenie się worków powietrznych w rurociągach), zaproponował i udoskonalił metody rozwiązania problemów z tym związanych. Najważniejszą dla górnictwa dziedziną opracowaną przez B. była problematyka ruchu powietrza w kopalniach i walki z podziemnymi pożarami (analiza odwracania się prądów powietrznych w chodnikach).

Stworzył nową teorię ruchu powietrza w kopalni opartą na różniczkowym równaniu ruchu płynów oraz I i II zasadzie termodynamiki. W teorii tej po raz pierwszy uwzględniono wpływ temperatury na ruch powietrza. Nowa teoria pozwoliła nie tylko wyznaczyć depresję naturalną kopalń, lecz też przede wszystkim posłużyła za podstawę do ustalenia naukowych zasad prowadzenia akcji przeciwpożarowych w kopalniach. B. zajmował się również zjawiskami zachodzącymi podczas eksploatacji złóż (występowania ciśnień, tąpnięć, wpływu systemu eksploatacji na zmiany powierzchniowe). Wraz z zespołem opracował teorię ruchu skał będących w zasięgu eksploatacji górniczej (opartą na rachunku prawdopodobieństwa i teorii błędów), która stała się naukową podstawą wydobycia zasobów zalegających w postaci filarów ochronnych pod osiedlami i zakładami przemysłowymi. Oprócz zagadnień górniczych zajmował się także problemami przeróbki mechanicznej. Pionierskie w polskiej skali były jego prace dotyczące prób węgla. Teoria opracowana przez B. umożliwiła zaprojektowanie, a następnie ustalenie pierwszych norm regulujących pobieranie prób na zawartość popiołu, przygotowanie próbki analitycznej oraz próby węgla w celu określenia składu ziarnowego.

B. ogłosił drukiem 83 prace naukowe, wydał 17 podręczników, 14 skryptów i wiele innych publikacji. Najważniejsze prace B. to: *Ruch podsadzki płynnej w rurociągach zamulaniowych* (1929), *Ruch gazów w szczelinach a pożary podziemne* („Przegląd Górniczo-Hutniczy” 1931), *Nowe drogi określenia stanu pożaru w przestrzeni otamowanej, depresja pożaru* („Przegląd Górniczy” 1945), *Odbudowa górnicza* (1948), *Wentylacja kopalń* (1951), *Górnictwo* (1932, a do 1952 ukazało się 7 wydań), *Wspólna praca kilku wentylatorów w normalnych systemach wentylacyjnych* („Przegląd Górniczo-Hutniczy” 1935), *Systemy eksploatacji rud i soli* (1954), *Teoria przeróbki mechanicznej kopalni* (1954), *Oświetlenie wyrobisk* (1956), *Zagadnienia samozapalności węgla* („Przegląd Górniczy” 1952). B. wykonał ponad 200 ekspertyz. Szczególne znaczenie miały ekspertyzy dotyczące występowania podziemnych pożarów, wentylacji kopalń oraz tąpnięć.

B. został odznaczony m.in.: Złotym Krzyżem Zasługi (1948), Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski (1954), Medalem Dziesięciolecia Polski Ludowej (1955), Złotą Odznaką Honorową NOT (1955), Sztandarem Pracy I klasy (1958); wyróżniono go również tytułem Zasłużonego Górnika Polski Ludowej (1958). Otrzymał wiele nagród, m.in.: indywidualną państwową I stopnia (1951) za osiągnięcia naukowe w dziedzinie przewietrzania kopalń i podsadzki płynnej, oraz zespołową II stopnia (1953) za prace naukowe w dziedzinie eksploatacji górniczej pod zabudowanymi terenami.

Dla upamiętnienia B. jednej z kopalń węgla kamiennego w Ormontowicach nadano w 1978 jego imię. Stowarzyszenie Wychowanków AGH 1960–65 przyznawało stypendium naukowe imienia B., a 1966–70 nagrodę naukową jego imienia. Nagrodę naukową w zakresie górnictwa i geologii inżynierskiej imienia B. przyznaje także Wydział Nauk Technicznych PAN.

SBTP (E. Korpanty); SPPT (Z.J. Wójcik).

75-lecie pierwszego doktoratu w AGH – Witold Budryk, red. S. Knothe, Kraków 2003; A. Biedrzycka: *Z kart historii Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie*, cz. 6 *Przetrwaj okupację*, „Biuletyn AGH” 2009, nr 23; tejże: *Z kart historii Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie*, cz. 8 *Wielkie lata Akademii Górniczo-Hutniczej*, „Biuletyn AGH” 2009, nr 25; J. Kobylecki: *Z dawnych studenckich lat*, „Vivat Akademia” 2011, nr 6; E. Konieczna: *Postaci AGH we wspomnieniach i anegdotach*, Kraków 2010.

Andrzej J. Wójcik, Zbigniew Wójcik

[Poprzedni](#)
[Następny](#)